

21/
י' (2002)
מנחם לורברבוים

קול בבודה בת מלך

שינת נשים חדשה (2000-1999)

שמעבו לעושר הרוב, המצרי לא ספק בכלל יצירה בפוי עצמה. קיימת כאן ווועפה הרובות רוחבה יותר תרואה להשותפה-לבנה. שירה זו מגבשת חזון פמיניטיסטי לא-פוליטי של משוררות, החומרות למודעתן העצמית ומללאות קוימן כנשימים. שירה זו מתאפיינת בארכטיקה נשית מובהקת ובקל דתי יהודית, והוא התהומה בסבל הקיום בארץ-ישראל. נטל החווים של נשים בארץ ישראל המשולעת, הקשה והלא-טולות שבה אנו חיים, טבל השכל והאלמנות החוצה והזיהות, ערב כחוט העשי בשירות נשים זו מהדדר בכל.

עוד בחנות הספרים, כאשר פתחתי ליאשונה את ספרה של גלית חנוך-רוקרם, פגמתי בשיר "טיסת לילדה", הכותרת המומינה עוזורה בדמיוני את עמעום האורות לkrarat המראה מנמלחתעופה בז'גוריין לניזיוק. חשתי כבר את התהממותה הגאנף בנו המושב הנדיוף אחותה, ואת הנעם של תנומת לילה היודעת גם המראת המטושים. פקחתי את עיני להמשך הקראאה, ובבת-אותה ניטל המרגוע עם הצלילה לעזמתה העדר:

בmesh עשרה שנה חלפו מאין
פצעינו יעד את פאוקנינס האטלאני.
סניון השעמנו מאין.
וש קומיים שהצטבשו בענפיהם, יש שאזלאו.
ולזרען פורחים.
לא זה שפטנו בפעריהם.

ההצטבות האתית של החוגות מובלת ברוגע מbehil לאנט-יקלמיקס הקורע-עלם של פריה וטמינה, האממותה והזוגיות מועמדות בניטין הבלתי אפשטי. והפריה אינה מקור להחמתה, אלא מקור לשאייה כחוות-נפש כלשהם להמשיך. בקורס,

אנחנו חוץים שוב את פאוקנינס. בטיטה, במחה,
אץנו את באבנו את אבקנינן.
אפק אטוי ואני אטוק. ובפצעה תפגדלה פעל לנו קדריאן
לא אאטאל פאן זבא עזיר.

מהלן המטים בליליה אידי-אפשר לראה כלות. אנחנו יודעים שהאקוינוס הגדל נמצוא איזם למטה חווישן הגמשן. אך רק הפעמים החומרות אלינו משתקפות בוניגית.

בשיר "כבי" מתארת חוה פנחס-בלן את המעל-הדרמה של האנינות לבני האבל. נעלת לדאגה בדמיונו את ציוויל איזואיד מגן, "הצעקה". ציוויל פרדוקטן. המדוזים של האיזור הפלסטי אנחנו ממשיעי קול, אלא ממחיש את תיאור הבעחה שטמבעת הנטור. הצעקה עצמה נשמעת בדמיונו של המתבונן,

בשלוש השנים האחרונות אנו עדים ליציאה לאור של גל ספרי שירה של משוררות. בין היתר ניתן למנות את המשוררת ואת הספרים הללו: אסטר אטנגן, חי-בורגניאל להפליא (עם עופד, 1998); המכטול ברייסוף, הלא (כרמל, 1998); גלית חנוך-רוקרם, שייעור בפיותה קול (הקבוץ המאוחד, 1998); מרום בזק חלפי, בקעון (הקבוץ המאוחד, 1999); רחל חלפי, נסעה סמויה (הקבוץ המאוחד, 1999); אגי משעל, ראה שם (tag, 1999); חני פרומן-שטרנברג, שידי מעבר; (ספרית פועלם, 1999), ורווה פנחס-בלן, נזר ושכחה (הקבוץ המאוחד, 1999). קודם במעט לגלו זהה ספרה של חביבה פריה, מתייבת שתומה (עם עופד, 1996), ובעת כתיבתן של שורות אלו ראו אור ספרים חדשם של אגי משעל, מחוברת החלומות (אבן-זרושן, תש"ס), הוה פנחס-בלן, שידי אורפיאה (הקבוץ המאוחד, 2000), רבקה מרום, נץ הדיזוזי (כרמל, 2000) והחmortel ברייסוף, לילת, בקר (כרמל, 2000). על-פי-ירוב אין המודבר בספריו ביכוריים, אלא בספריו של משוררות בוגרות ששרמן בשלות. יונתן עלי-בן, יצירון של ובות מהמשוררות הללו, איננה מוגבלת לשירה, אלא כוללת אף פילוסופיה וחקר הספרות ותחומים נוספים: חמוטל ברייסוף היה חוקרת ספרות שכתחבה ספרים על זהה, על הקדנס בספרות העברית ועל סימבוליזם; חביבה פריה היא חוקרת קבלה אוניברסיטת בז'גוריין; גלית חנוך-רוקרם היא חוקרת מודש ופולקלור אוניברסיטה העברית; ורווה פנחס-בלן ערכות את כתבי-העת דימי.

מקהלה נשית זו מדרימה ארכו-תקול החדשות לשפה העברית. לא מדובר בהולות קול או בחישפות, אלא בגובשו הבוגר של קול עברו נשישחויהו הטבעית ישראליות. שפתה, דמיון, זכרונותה ואקלימה של השירה זו ישראליים. אמנים מודברים בספרים רבים ובמשוררות בעלות טגןן מגוון ורצע אישישונה, אך מתרתי כאן לולכין בראש-ישראל אחת. לשם כך אברור בקרוגם מייצג מותך הספרים הנכרים, שהוא בחברה חלקי - אך לא שרוויוני. טעמוני היה

את זמירותם הרטה עם רית פרציות ושםיר כפר.
בchapeno אבן הילינה.
בגדרנו בבלוט
וניה אַתְּ מִתְּגַלֵּל מִתְּגַלֵּל.

על עותם שירתן העירונית של המשוררות האחרות, שירתה של בר-יוסף מאופינת בקשר הקרוב של להקרע ולצומח, ו מבחינה זו היא גם תובעניות יתרה. כבר מהה שנה חינו בארץ הון, סובבים סביב ציר כבישמהחתת גרגינן, בתינו וצואתו. הבנייה המשמש כמשל. מסמל למאזן העבודה וההפרטה והתקווה לחברה אחרת, היא הפכה מקור לכיעור נופים ולמנוף אדריכל של סיפוק יצרים. בשיר "אשת לוט זכרת" מתארת גלית חזנירוקם את הבקרים "בטרם התרב": "התקוממות ריקעים רועוי קולות / עיר שהשכו בנה פעצומות" (שירו בפיותה קROL, עמ' 19). ואולי אף אלטרמן - הכותב "בושא שאונה / של העת בהיותה בענה עיר / ובזואה הארץ ולשונה" ("שיר פותח", ערך היזונה. הקיבוץ המאוחר, תל-אביב, 1978, עמ' 7) - היא מתרישה בביטחון: "עיר שאושוויה לא הבנייה בין פאטה מושקה לנו לבן חון" (שם) אופי הבנייה באץ משולב לא מעט באירוע הקרה ובאלימות ברוטליות. "בגדרנו בבלוט". הפניו עורף, הפכו אטומים. והוא "מתגללת ומתגללת" במרקח ובאים. משוררות אלו הן נשים אמיות, ושירותן משמשת משקל-נגד לזרות המלה בתורות הפוליטית של הארץ ולזרות החיים החבוייה ברטוריקה המכונית והרומסת המלווה אותה. התתקינות האנטנסיבית של שירתן בכנימות איננה תוצאה של ביריה או התכחשות - אורה, היא משמשת ביטוי לאוונטיות קיומית, שכרקע מיצוי ההתנסות בחוזאות המצב הפליטי וקריאת תיגר כנגד הסכנה לעיקור האלים של הפרט. שירה זו מבקשת להשיב לנו את צלם האלהים ואת כבוד הבריות בדמות התביעה לבניון החירות ופנימיותו, וראשיתם הכרה בסבלו ובכאב.

גם אני פרומן-שטרנברג מתבוננת ב"אשת לוט" ומציינה שלא היה בה "תיכן תחוכות / עד שאפשר היה להזוז":

אוֹלֵן בָּעֵת מִקְרָם מִזְרָח
שְׁרֶרֶת אֲנֵה אֲפַרְעִית
לְמַיִּיר שְׁרוֹצָה לְהַמְשִׁין לְאַהֲבָה. (שירי מעבר, עמ' 35)

אכן, אוונטיות זו שבירתן מסקפת גם אמריטה "הן", המעוגנת ביראיות שבגוף ובהתפעמותו האורטיטית. הסיבה היא לא רק מושם ש"לאט לאט לומדים שאפשר לעשותה / כמעט הכל עם רמה פקיע בצלעתה / אבלו שירים", כלשונה של גלית חזנירוקם (שירו בפיותה

מהדרה בחלל המות, והיא ניצחת מהסוגיטה שכוכורתה המעבירה אותנו חושים. "אלא שזה קלוא בונמה / ויבש גדור הוא שולח למסראית עין". גם אחרי שתשתחרר העזקה התקועה בגרון ותשמע, היא חייבת לפנות מקומה לבכי הגדור:

מהתקום בו נפקק מהבור עם הקבר מבקשך
ונש פלום חתך ומפור איילן מפעם גם פגימה
המגקה נזאת אני גההרת ולאשי בין ברבי
ומקעה לבבי הגדול.

שירים אלה מתעדמים בזונולוגיה של אבל על שלבי השנים. ובאשר המשוררות האלו מתחפות אותן בכאן הפרט, הוא ייצא מ"אמותה והופך להיות ביתוי לאבל שלו, לאבל שעלה בחולנותינו ציבור.

חני פרומן-שטרנברג שואלת בשיר "עקריה":

קָה אַנְיָ בָּבָר מַבְּקַשְׁתָּ ?
בְּקָמַעַט דְּבָשׁ לְקַשֵּׁב אֶת הַנִּפְשָׁת
לְקַרְבָּעַ אֶת הַקָּאָרִים.

ובrhoוח זו היא מייצגת בשיר "ביקור במוניון מגדל דוד":

כִּי שְׂבָחָה וְלֹא זְבוּרָן בְּחוֹזָה עַכְשָׁוּ לִירּוּשָׁלִים,
וְעַלְקָרְקָרָה לְפָגִית לְשָׁמֶשׁ הַטוֹּבָה לְתַגֵּיר דְּמֻעָות שְׁלֹה
עַל הַעֲשָׂרִים הַמְּרָפָאים הַמְּתַאֲקָצִים לְצָמָה
בְּן אַבְּנֵי הַפְּנִינָה.

ויבם כל זאת נדמה לי שלא די במשאלת "לונגיון את ראי עעל הר הרים / במו על בירתה". ספקנות כלפי הפחות זהה מבצתה בדמות יהורי הנח של רבקה מרים, שרוח הנזונות ניכרת היטיב בחומרו:

בְּנִיהוּדִי בָּצֵל טְבָפָן. בָּצֵל הַתְּאָנָּגָה. בָּצֵל חַטָּה.
סְפָתָה וְאַשְׁוֹרְקָאֵל הַמְּקֹפֵל מוֹרֵךְ גַּם הָאָה, בְּקָשָׁה גַּנְיָתָה.
קָה הַיהוּדִי, עַמ' 39

אך לעומת המועל המ קופל של המלומד בגלות, והיפוי הלא-imbottel לעתואו שוב, עולה גם הקול שלמר להתאהב מחדש אדמה. אם ההתנסות באבדון עשויה להפוך הזדמנות להתחדשות ולצמיחה מחודשת, לנו נקראיים - כדי ריהה של המועל בר-יוסף - להאונה קשובה יותר לטעוותינו, לדברים שהזמננו ולהחטיאנו. וכך היא מנסה את ה"יהודים":

בגדר בעץ שנשא את העריפה בראשונה.
ונטשנו את הטער מאר, באנונו הסתולנו,
כלשנו את הקדושים השחורים
הקביניות במירקית טפחים.
בחקנו קאד את המרים החליל האקלים, מה
שבחנו

וביליה גראטני אליז
לעפַף את גרכו בפונד
כמו פָּלוּ בְּלֹת בְּקָרֶן.

בשירתה של בר-יוסוף משלב דימוי הבולת את הנשיות ואת האדמה. נשיות זו לא תחיד לבודלה להתגלל: סיקת הָא כִּחִיק אֶדְםָתָה הַגְּלִיל אוֹ הַגּוֹלֵן, אֶדְמָה חֲוָמָה וּרוּחָת שְׁמָשׁ, המכללה בתוכה גם את פְּלִיטָת הַגָּשׁ וְגַם את הגומניות הרטוריה-תקווות של גברים פוחטים ובוגדים. העסוקים בהכנת גוףם לאשה האתנית ("שלושים שנים משותפות"):

[...] ומִתְּמִיר
בְּאַמְּצָץ שְׁלִי? לְתָאָפֵר, לְשָׂחוֹת
לְהַרְאָות בְּנֵי וּלְעָנֵן קְדִים
פְּשִׁיכּוֹת לְאַשָּׁה הַתְּמִיאָה.

איי משועל מדברת בTON אסטרטגי יותר, ומתעדת את המיעברים שבאהבתה אשוה המתאמצת לכלוד ולוניבת את הגבר שתאהב. הנה הניטין הousel להזדקק לאהבתה הבוטר של טרנסיביטה וטרם-מודעות:

הַכְּלָב בְּשִׁבְיָל
שְׁעָם עוֹד
לְעַמְּדָה לְדַרְךָ
קְבָּלָל
עַמְּשָׂדֵן תְּלִזְדָּה שְׁלִי קְטוּבָטִים
בְּתַלְמוֹת
וְלִזְוֹת בְּקָ
מִשְׁמָש
בְּגַמְלָךְ שְׁלִ בְּרוֹשִׁים
שְׁרִיקָם הַרְוִי שְׁעוֹת עוֹד
לְקָם בְּאַגְּשָׁעָתִי. (ראה שם, עמ' 38)

ריח הילדה, ריח הדבק והאוון כלשונה של אה גולדברג, מזביעים כאן דוווקא על אי-יכוד החום במפגשי הנקה של אשה וגבר. המפשש, הקמישיר מבטו לאוורות וּכְמַפְתָּח נְשָׁוּת בְּגָרָת, מצינ' ב"שיר אהבה": "לְפָה כִּה פְּרִיחִיק / לְפַעַש אֶת גַּמְפָלָא / וְהַרְבָּה
הַאֲזָן גְּרָלִי? [...] // פִּי קְנָבָב קְבָּר יְדָ / וְכָבוֹן
הַפְּרָזִים" (שם, עמ' 19).

זרדתי נגה טרנופולסקי העמידה אותו על כה, שהשחרור האמתי של פמיניות לא-א-פּוֹלִיטִי זה בא לידי ביטוי בשוויון המיני של האשא, ככלומר באשרו רחמי העצמי שלה, המתבטאת באופן מובהק בפנטזיה המגנית. בפנטזיה זו הגבר ממנוקם בחולמה של האשא על סיפוקה. בשיר על נישואיה עם שגריר "פְּנוֹאָה נְרוּגִי", גבר שחותם-עדוֹ קתולי, מכיריה האשא:

בפיווח קול, עמ' 37). האמהות ושפעה מושרים בספרים אלה בנשיות המתחמצת להוות מוזעע אל עצמה ומחפשות נתיב לאשרר את קיומה. השירה שבספרים אלה זהה את נטייתה של יונה וולך לכזון את האroteinיות כלפי פניהם ככליו הרסני.

אך האם הפיים אפשרי? האם יש גברים בונמצא, ששווה לנשים אלו לחיות במחיצות? ומה בדבר בית? האם הוא ינון על בסיס מודעות עצמית אroteinית ונשיות זו?

הכוורתה של ספרה של אסטור אטינגר מכיריה על חייט "בּוֹגָנוֹנִים לְהַפְּלִיאָה"; אך כמו שלמדנו מפודוץ, החיים הבוגניים הם הבמה לדורות מיתיות סוחפות; כך מודה הדוברת בשיר "נוֹרָה": "קְבָּלָתִי מִנְתָּגָךְ לְאָ
קְטָנָה / לְעַבְדָּה וּלְשָׂעָרָה". ובשערו "לִיל חָרָפָה" היא (?) מתוודה:

מִתְּחַת לְכָסִי עֲבָה
פְּלִוְתָּה אֶתְךָ, פְּקֻעָה בְּתָחָה
אוֹ פְּלִקְלִי קְבָשִׁים ...
מִפְתָּח לְכִסְיָר תְּמִפְּמִים,
הַפְּלִטְפִּים,
לְבִי לְבִי.

חַז שְׁלֹטָם וְעִירָם
לְעַזְנֵי הַפְּאָרָה

לעומת זאת, שיר חפילה ואהבה של חמוֹטָל בר-יוסוף
מבקש נחמה ורונָה:

גִּשְׁבָּה עַל הַגְּדָר
וַיַּחֲפֹק אֹוְתִי קָצָת. אֶל תְּמִינָה לְדִמְעוֹת
הַצְּפִינָה בָּמוֹ גּוֹשִׁי סְרָךְ קָפְצִי מִפְתָּח לְשָׁמֶלֶת.
תְּמִיקָּה בְּשָׁטָה. ("על הגדר", עמ' 41)

אחד הרוגעים האproteinים בויתו בספרה מוגבע בסימבולים נפאלים מפרי האדמה, המציגים את החתairo המורכב הזה של "גוֹשִׁי קָרָךְ" באמצעות המעבר מזבקות הפרי לדבקות البشر:

כָּמו פְּרָרִים חַוִּים קִינְמִים
לְלִזְחָה נְגַלְצִים פְּחָזָה
כְּסֻפִּי סְפִּין
נְבָקָצִים
כָּמו עַזְיָה גְּמָרָה
שֵׁל תְּפָרָם כְּמִמִּים
אֶל דְּבָקָות. (להלן, עמ' 74)

דא עֲקָא, הגבר המצרי "לֹא טֹוב הוּא / בָּנְ-אֶדֶם עֲבָה
וְסִתְוָם" ("אמרתי גבר לא טוב הוא", עמ' 76); ואך-
על-פייכן:

מינית בתוך הבית מות, הוא קול אחר ושותה מהמותיבים המאפיינים את השירות שבתנו עד כה. כך, למשל, בשיר הבא המהדור את שירה של סילביה פלאט, "Daddy":

בְּאַחֲרָתוֹ אָזֶן
הִיטֵּלְרָ מִשְׁחִילְ פְּנִינָה וְאַשְׁוֹנָה מִפְשְׁרָשָׂה
אֶל תֻּךְ גְּרוּנִי - אֶתְרֶן בְּאֶה
פְּנִינָה נוֹסְפָּתְ וְעַד אַפְתָּה, נְחַשָּׁה
לְכֹן פְּאַרְכָּדָ מִשְׁפְּלָלָ פְּנִינָה.
(ריקוד המשגונת, הקיבוץ המאוחד, 1999)

המיניות האלטרנטיבית שהיא מציעה חותמת אף לדתiot אחרות, לאלהות אחרות:

הַם נְקֹזָ אַתְּנִי בְּעַבְרִי בְּרַחוּבָה, אַכְלָ
אַלְקָדִים הַמְסִיחָה כְּלַיְ פְּנִינָה. (שם, עמ' 13)

הטיפול האמיץ של השם בברותות שבאלימות מעמיד אותה אל מול השיחח המאפיין את יזר המשוררות שראינו. אך מה שוויא מרויזחה בהכרה דיא מפסידה לא-ಆ-פְּעָם בְּפְאוּטִיקָה: אֵין דָבָר שָׁלָא נָאֵרָה. למול בקורת זו, ולצד הפנטזיה החוטסקסואלית, הcovocation מה חדש עצמאו נשית, מצויה ההכרה באירועים כمفחת לגדלור הרחם באשה: "בְּזֹא אַלְיָ / עַמְקָ / אֶל רְחַפְּיָ" (ראה שם, עמ' 19), אל הרחם העשוי להחמסה כאחותות בכל שפעת רחימה. לעתים מימוש האמותה אף מביא לדעתה המכואב שמעורר לה, ובלשונו של חזנירוקם:

פְּהַ נְּדַעַתְּ פְּנִינָה כְּשָׁאָרָם בְּעַד אַוְתָה.
אֶת כְּפָתִים כְּבָרָבָר שְׁלַגְהָ
וְשְׁלַגְהָ אַתְּנִי זְשַׁלְגָה בְּהַרְוָה
אֶפְעַל פְּיָ שְׁלָא שְׁמַעַה שְׁמוֹתִים-קְמוֹתִים גָּאָרָם בְּדִיזְקָ
לְכֹן לְאַ-טוּבְ-קְרָיוֹתִים-קְרָאָטִים-לְבָבוֹן.

("סָוף בְּרָאשִׁית", עמ' 14)

המצב הגשי, המתח והסתירות החוזרות שבין נשיות, אהבות, אהבה, ידיעה וכאב, מובע בשינויים השוניים של הבית והווים כמציאות וכדמיוני. בשיר "קְטָעָ" מתארת אסתר אטינגר את החיים הבורגניים להפליא:

מִכְלָאָם חִוִּים, גְּנוּגִים
הַקְּנִיטָה אַזְרָחִים וַיְצִיאָם [...]
פְּשָׁאַישָׁי קְרָשָׁה שְׁזָקִים לְמַרְזָקָ פְּאַידָּ
פְּגָאִים זְנִיגָּם [...]

הבית הוא האידר של חיים אלה; אך זו ב"מַכְטִים סִירִים שְׁהַזּוֹלְכִים לְאָבוֹר / בְּעַמְקִי קְאָרָה" (שם, עמ' 52) כדי להציג על איזה הנחתה המבעבעת. גם בביתה זה "קְשָׁבָבָ, פְּהַקְהָה בְּחַלָּה / כְּנוֹזְבָּלָם, גָּם לְעַזְזָבָשָׁ / וּבְעַלְיָ

וְאֵדוֹ זְקִית בְּשָׂרָונִית אָנוֹי,
בְּשָׂאָנוֹי זְחַלָּת צָלְפָאָה נְוִירָגָני
אֲנֵי קְשָׁבָה אָתְ צָבָעִי לְבָבָעָה,
וְצָעָאָנוֹי זְחַלָּת עַל גְּנוּפָה שְׁלָגָטָנוֹי
אֲנֵי קְשָׁבָה אָתְ צָבָעִי לְבָבָעִי כְּרִיזָה
לְגַתְתָּה מִן פְּנִים כָּל מִחְשָׁה שְׁהָם נְוַתָּנִים
וְאֲנֵי לְזַקְעָתָה.
בְּלֹפָר נְוַתָּנִים. ("פְּפָ�ה נְוַגָּנוּ", עמ' 43)

פנטזיה זו פותחה תחילתה בנרטול המשמשות הcovocation של החדריה הגברית: "עַבְשָׁ אֲנֵי גְּרַעַת לְתֻזְקָ גְּנוּפָה
פְּנִים". והוא ממשיכה וחוצה את כל קווי זהותה של המשוררת:

יְשַׁוְּנָקָב הַפְּעַשְׁלָלָל מְצָאָרָה
שְׁמָוֹט, מְצָלָף וּמְנוּגָגָ אֶת עַזְזִי.
אֲנֵי יְהִקְדִּיחָ וְאַמְּנָחָנוּ עַרְפִּים.
מֵה חֹשֶׁב עַלְיָוָן תְּחִנָּן קְלִבָּשׂ
הַתְּחִרְשָׁסָמָאָפָת וְשָׁבָטָ בְּנִירָ. (שם, עמ' 44)

תמונה האפיפיור התלולה על הקיר, גם היא נסחפת פונימה למערבולת הפנטזיה הזאת, שבה האשה היהודית היא המזכיבה את כללי המשחק. במסגרת חלמה מקבלים כל שאר היוצרים את מעמדם ומשמעותם. הם כופרים לחולם: אליה תשוקתם, והזיא תמשל בהם.

בספרה האחרון של משעל מזווי החלום הבא:

הַתְּכַלְכָּלָבָק בְּגָאוֹת דְּשָׁא אֲמֵי קְלִפָּה
עַל גְּוֹפָק נְקִיטָס [...]
אֲזִזָּה גְּעִימָה אֲזִזָּה גְּעִימָה
הַהָּמְלָאָל בְּפָלָעָה
מְתָשָׂוָה עַדְיָה שְׁחַקָּה רְוַחַתָּ
אֲזָלִי בְּכֹוִיתָ (נְהַבְּרָת הַחַלּוּמָה, עמ' 36)

רְבָוָתָה וְעַדְנָוָתָה של התשוקה הגעשית להאהבה, גונלוֹת. השחרור בולט עוד יותר בהזישוש הלשוני, שעלי עומדת המשוררת בתהופעותה בעברית קריאה: היא פְּבָעָה את השם "פְּנִיכְתָּ" כשם עברו, לא רפואו ולא גָס, לאיבר המין הנשי.

יזגאת-דופן במקהלה נשית זו היא שירתה של שז המתייחדת בקריאת תינר על הנחות היטוד הפטראורקלית של החברה. המוטיב הזה של שירותה (אך לא אופיה והומוסקסואלי) קרוב לפורה של גיל חרוכן בספרה חוליה אהבה (כתה, 2000), ושל צדקה שלו בספרה חוליה אהבה (כתה, 1997) ובגל ואשה (קשת, 1999). הבודקות בפירותו את תולען ההרסנית של נשים בגברים שבוחיהן. הטיפול של שז בהומוסקסואליות נשית מות, ובבאותו שבאלימות

אפשר היה לזראות את פניה [...]
אך באור הארץ נחיה,
וראינו שועבה פעור
לאור אמור [...] (ראה שם, "נווטון I", עמ' 22)

הנים הלו – היזירות, המגשיות את עצמן –
אמנם גרות בבית והוא מכיל גם את משפטן, אך על
קיומו של הבית מתמיד האים המכרי עלי קומו של
הבית כקיים של כאורה לבבך:

לא סתם אני עומדת אך בלילה
בוחנה על הנייר
מאישת את עמקתי
ושיד? פחדך
דignite שפה [...]
אך בני הניתנו שמים כמו צאן
שניהם בונרים, ארני רועם
ומפתחת לפיה מי הנקום
ומפתחת לפיה
ולבנה של לאוות. (שם, עמ' 23)

מעבר לבית ונגדו מזו הים. ברובם מיטים הים
באינטנסיבותו הוא עיאום והרהוריות של האשה. בשיר
"כי אני על היר יושבת" (עמ' 43) כתובת אסתר
אטינגר:

זה נים
שאנו אני אוּהבת
זה היא רוחך כל כך
כי אני על היר ישבת.
זה נים
שאיני טולחת לך
את העוזר
מפני

הים מסמל את מרחב האפשרות הנועשת והמלאתה,
המוח שבין החור לים בכמיהה של בתה אדמה לים
בשיר זה דומה לשיר הבא של אמילי דיקנסון:

Exultation is the going
Of an inland soul to sea,
Past the houses-past the headlands –
Into deep Eternity –

Bred as we, among the mountains,
Can the sailor understand
The divine intoxication
Of the first league out from land?

(*The Complete Poems of Emily Dickinson*, ed. Thomas H. Johnson (Boston, 1960), 76, pp. 39-40.)

"המרות" – ככלומר גם לבנות הבית הדורי והמטודר –
"מקיף התחום" (שם, עמ' 52).
تبיעות הילדיים מתחווים בכמהיה לאשרו העצמי
הארוטי של הנשיות, ואף גברות עליה ומובילות
בתיאור הבא של חמוTEL ביריסוף להסכול הגובל
בטיורף:

תירוני הכל! קשוטי שוא:
בפשעך נשרף התקבש
עליך רעבם עכש
זאת לא שבעה
לנשליט את הצעיר
בו הפטורה [...]
ו אז
במחלקה עריה
לבולט באנדה ונוקירה
שתחטוף לך ושפלה
לפאליל את תלמידים. ("על שלמות הביצוע", עמ' 42)

המחיר של בית ומשפחה הוא מחיר אמיתי של
שיכון, שהוא אולי בלתי נמנעת. כך, לפחות, נראה
הדברים בתיורה של חוה פנחת-כהן בשיר "וכבדים
הריגלים" (עמ' 22):

על פ' אוותם שבלים בקהליט
שראוי על בצלחה
ובברדים גורליין מלחמת גורמים
ובברדים קאוד ואים רצים
אפר קרצונות ודייא רזענות
על רגפת נטביה מנערת מפה
ספערסת ל慷慨 הרקצת [...]

אך גם ללא הסבל, עצם שנרת האט מוחתק את פני
האהה:

יש צרכך לגור שוב אל הקערה
ברדים על קרצפח
להקניט נזים אל תוך פרגראינה, נשפה, הפיצים, התניל
ונצחמת לחוטין וילוש זה בתוכו זה
עד שיתני חמץ מלון ונדר בקי' לבקיאו
אל הפטיס ולחכמי בטורו מסקה
עגולים עגולים חורים עגולים
לעיגום ונטענות ליאוות ולונגייש
וילאניש בקנבה טעם טוב ושהולים
לחתם פירם. ("שתי פנים", עמ' 12)

גם אני משועל מהתארת האש בחללי הבית בחללי
הלילה:

אם פקום קאהה מפשעה
ותפפח את בקנור,

לעומת פונטיאים זה שבו הטענו שקו"ן לאלהוי, עבורי
החומרotel ברישוק ב"תפילה" אפשרות הפניה לאלה הי
ודין הכרחיות, אך חסומה:

לאימו אוקהן אויגר בעטפלה
פראזן ברקען דערפיו
ווקלען שיכב און האפאס, עוגר ליטוּפָן
מונער של זילע או אשען.
ליעולם לא אומלע גאנעט במא שנטגעט
אלאן זיך לההובען ביך ווילטער
[...] השומחה ההייא

שכבה הנחיתו שפה נרכעת
ונפלה בגוף ולבוש בחפו של מי שבקומו בו
לחיות אחותו, אויל

הפרודוקס שבאהבה, השפחוות שבבחירה, הופכים לחיות המפתח להבנת עבוזת האל; אך עם כל התוונגה לתובעה הדתית, אין היא יכולה לפתח עבורה את המזוקה העברדרית של "מה שאינו קיים"; (לבטים אלה זוכים לתפנית יהודית במיטיקת הדמודומים של לילך, בוקר). איפיל אשה דתיה כמו אשתו אטינגר אינה יכולה להסתפק ב"פמות הפסוף" בצורה ישירה ולא בעיתיה כמו זו של זולדת, כ"שידר הפארת/
בקטרים ממעקים ברקענות/, המכשכים בגלווייהם /את הכלב/ (שיורי וולדת, תל-אביב: הקבוץ המאוחד, 1985, עמ'. 25). אדרבה, הם "זוקרים לפרק פקיד" ("קטעי", עמ'. 52). המירוק הזה הוא אולי הילטן" שעליז מדברת נgi מושובל.

ווחתוללה -
ונשים מה שפיה התחזקה הנושב בקיום,
מפרקמת את בשרנו ובחזהל פמיד גדריהה
וועסילה אוֹת תכבי הכהמוֹת, הפנימיָן,
בשפשחו מחרוב קראיה שכך נפער בנו
פישרו מעם פמיר
ורואת,

המחלמת – היא המגיעה לקום הומני, הסולח והמקובל
אותנו בכל מגבלותינו, בכל כמיהתנו למען. פניהיה
המאינה לשניתת הדעת פניה אל המלאות
שבתוכה

אך הכמהיה הוא לים והוא מנטזיה של הנגנים מבטחון
החוון – ואפילו או מוגISHה חני פורמן-שטרונובג
ש' שְׁמַמְמָה שְׁמַמְמָה לְהֵחֹזֶק יְכֹוָלָה לְשֻׁבָּה / וְלִזְרָקָה
געיל בזקירות, אובדחת, / אל מֵ קְסָם הַגְּשֻׁעִים" ("אהרי
הערב ההוא", עמ' 11): ובORTH דומה מהוורת ורבקה
מרמים בשיר "לא עזובך" (עמ' 12):

לא איזעכַּה אָמְרָה לִי הַאֲרִץ
לוּפְתָּה אֹוֵן
צַמְדָּה
בֶּן גָּם אָמְרָה בְּלִפְתָּה אֶת חַיִם
בְּטַרְמָה בְּלַעַמְנוֹן הַפְּרָדוֹת.

בשירים אלה הים נושא לאלהוזי. כמו האל, גם הים הוא
מקור לרחמים ולודעג – וביבזומן מקור להתפרצויות
מאימתי. וכן מיאורה של מרים ברוך חלפי בשיר
“עמדת על החול” (עמ' 27):

לְזִבְחֵל יַם הַמִּים
קֶם הַמִּים
עֲרָם רֹוחֶשׁ שׂוֹתָה
וְקָאָרֶב
שָׁאוּרִית רְפִיהָ מִיּוֹם
סְגִירִיָּה קָאָרֶב
אָקָן נְשָׂא בְּתוּכָן
אתָה בָּל סְדִירִים
כְּבָרוֹת שְׁלִילִים
מוֹל שְׁלִים
צָבָטָה קְהִיטָה
לְלִבְיָה עָד
חַנְכָּל
וְתָוֹתָה לְהַלְלִים

אך גם חלפי, על אף נטיותיה הפונטיאיסטיות, מודעת למאים שווים:

מיום בכבר בעיר
הלווה
עפדר איש
עזיו אש
ובATAB על פקורי:
אם יקח
את הלאה
מנאנו -
ורם
ובבלן
את הכל (היר)

המתקבשת מטון פנות העמידה מולם – כל אלה הם תוויי-היכר התמטים של כתיבה זו, והם מצטרפים יחד לקול ייחודי, לחוון פואטי מובהן:

נָטוּ קְרַעַ בּוֹ מִתְפָּרֶר לֵי כִּי אֲנִי חַפֵּשָׁה, זֶכִי
סְקִינְדָּה בְּתִירְדָּה שְׁלִי קְלָלוֹת מֵי אֲנִי דָא לְחַשֵּׁשׁ מֵהַזְּקָנָן צְלִי
(אני משען, "מוליך", מהברות החלומות, עמ' 27)

נראתה כי בשנים האחרונות הפק מרכז-הכובד של יצירות שירה עברית לנחלת המשוררות. שירתן החדשנית בולטת באיכותה הפמיניסטית, אך מדובר במיניות שאנו בעל אווי פוליטי, אלא כה המתאמץ לחדר את המודעות העצמית של הקיום כאשה. ההחנשות בסבל של שכול ואלמננות, התעוזה האורותית הקובעת לעצמה את מאוייה, את שפתה ואת דימוייה, והנעימה הדתית